

Володимир Геннадійович Родіков

ОСНОВНІ КАТЕГОРІЇ ТА ПОНЯТТЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ САПЕРІВ

Постановка проблеми. Аналіз останніх досліджень і публікацій

Наприкінці двадцятого століття людство зіткнулось з низькою проблем, що виникли в результаті бурхливого розвитку комп'ютерних технологій. В суспільстві проходить інформаційно-комунікаційна революція. Широко поширюються сучасні інформаційні технології. Відбувається формування інформаційно-комунікаційного середовища життя, виробництва, спілкування, освіти, що в подальшому отримало назву "інфосфера". Технологічно процеси спілкування, праці, освіти відбуваються в так званій інформаційній мережі Інтернет.

Всі провідні країни світу прагнуть зробити освіту населення максимально доступною. Широко поширюється і впроваджується система дистанційного навчання (ДН) з застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ). Разом з тим з'являються визначення, поняття і терміни такої діяльності. Тому виникає проблема нормалізувати термінологію, що буде застосовуватись. Провідні навчальні заклади держави відпрацьовують і постійно уточнюють термінологію, поняття, осмислюють зміни визначень орієнтуючись на появу нових ідей, термінів, визначень і понять. Ми пропонуємо розглянути ці поняття і терміни, а також адоптувати їх до підготовки фахівців інженерних військ – саперів.

Формування мети статті

Метою статті є аналіз розвитку та становлення дистанційного навчання. Обґрунтування деяких основних термінів дистанційного навчання.

Об'єктом дослідження будуть сучасні термінології з дистанційного навчання та деякі поняття і категорії.

Виклад основного матеріалу

Генезис та розвиток дистанційного навчання бере свій початок з продовження кореспондентського навчання. В Лондонському університеті, в університеті Чикаго беруть витоки цього кореспондентського навчання. Україна та колишні країни Радянського Союзу мали деякий досвід такого навчання. В часи, коли був відсутній Інтернет, спілкування відбувалось листуванням, тому спочатку воно і називалось кореспондентським навчанням. На заході в 1960-1970 роках почався використовуватись термін *викладання на відстані*, а пізніше – *дистанційна освіта*, *дистанційне навчання*. Міжнародна Рада з кореспондентської освіти, в подальшому, змінила свою назву на Міжнародну Раду дистанційної освіти. В журналі Асоціації європейських кореспондентських шкіл *Epistolodidaktika: The European Journal of Distance Education* вперше застосували термін *дистанційна*

освіта. В подальшому цей термін набув поширення майже на всі провідні країни Європи і він стає новим офіційно признаним терміном.

Дистанційна освіта починає поширюватись не лише листуванням, а і з використанням телефону, телеграфу, під час публічних і звичайних зустрічей між об'єктом і суб'єктом навчання. З започаткуванням курсів інформатики, а в подальшому комп'ютерів ДН набуває нового якісного наповнення. Закордонні джерела дають різні визначення цього виду навчання: електронне навчання, дистанційне навчання, дистанційна освіта, діалогове навчання, Веб-тренінг, Інтернет-навчання, відкрите навчання, відкрите дистанційне навчання, дистанційне викладання тощо. Загальне визначення, що поєднує всі ці терміни – це застосування інформаційно-комунікаційних технологій під час навчання.

Закордонні довідники по-різному дають визначення такого виду навчання, наприклад: "Навчання, коли викладач і студент розділені фізично відстанню. Воно може бути синхронним, асинхронним, включати кореспондентське навчання, відео- або супутникову трансляцію, а також електронне навчання і в більшості стосується вищої освіти" [1]. Відповідно до "Концепції розвитку дистанційної освіти в Україні" [2], вона стоїть в одному ряду зі звичайними традиційними видами освіти. Дистанційне навчання визначається як індивідуальний процес передавання і засвоєння знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчання у спеціалізованому середовищі, яке створено на основі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій [3].

На нашу думку дистанційне навчання сапера – це взаємопов'язаний комплекс організаційно-педагогічних та психолого-педагогічних дій, що направлені на формування професійної компетентності з протимінної діяльності відповідно до вимог міжнародних стандартів IMAS.

У відповідності до мети нашої статті розглянемо деякі терміни і визначення, що характерні для дистанційного навчання.

Дистанційна освіта, *дистанційне навчання*, *відкрите навчання* – *distance education*, *distance learning*, *distance teaching*, *teaching at a distance*, *distant education*, *distant learning*, *open learning* та інші. Ці терміни самі по собі несуть змістовне наповнення, що вже вказує на навчання на відстані, дистанції. В дидактиці освіта і навчання є основними категоріями, а дистанційна освіта є новим педагогічним терміном в педагогіці, тому вона потребує розробки і тлумачення. Для підготовки саперів, вона взагалі не розглядалась і вченими не вивчалась. На думку російського вченого

А. Андреева [4] доцільним є опрацювання і тлумачення цих категорій освіти та навчання взагалі.

Українські вчені також відмічають, що дистанційне навчання набирає популярності по всьому світу. Таке навчання відноситься до вищої освіти, є однією з його форм і способом організації навчання. Вони відзначають, що дистанційна освіта існує вже впродовж п'ятдесяти років, а також має радянське коріння. Соціальні опитування в Україні вказують на бажання випускників шкіл потрапити в стіни вузів і продовжити навчання (до 60% респондентів), але нажалі система вищої освіти дозволяє прийняти на денну і заочну форму навчання тільки 40% майбутніх студентів [5].

Дистанційна освіта може бути актуальною для сільського жителя, бізнесмена, інваліда, військового і взагалі для різних категорій населення. Таке навчання чудово підходить і тим, кому потрібна перекваліфікація і перепідготовка. Така форма навчання має вагомий переваги в порівнянні з традиційною формою здобування освіти: доступність; комплексне програмне забезпечення; он-лайн скайп консультації; індивідуальність навчання; відсутність необхідності особистої присутності на заняттях; демократичний зв'язок "викладач-студент"; застосовуються сучасні освітні технології.

Наступним терміном, що ми хотіли би розглянути є *електронне навчання, електронне дистанційне навчання, інтерактивне навчання, навчання на базі Інтернет, навчання за допомогою комп'ютерних технологій – e-learning, electronic learning, electronic distant education, interactive learning, Internet-based training, education via computer-mediated communication.*

Впровадження сучасних Інтернет-технологій дозволило встановити стійкий двосторонній зв'язок навчання між об'єктом і суб'єктом навчання. Такий вид навчання дозволяє передавати і приймати будь-яку інформацію в реальному часовому режимі, налагоджувати спілкування на відстані, мати під рукою величезні бази довідкових даних, широко використовувати електронні підручники, навчальні фільми та інші комп'ютерні досягнення.

Якщо застосувати його стосовно підготовки сапера, то ми пропонуємо на початковому етапі підготовки (перепідготовки), коли вивчається теоретична частина навчання здійснювати в дистанційному он-лайн режимі. Під час навчання проводити скайп консультації, пояснення, Інтернет-опитування, Інтернет-заліки із залученням викладача-консультанта. Фахівці, що плануються до майбутнього навчання за спеціальністю сапер, зможуть без відриву від основного місця служби опанувати варіативну частину. Економічна

доцільність такого навчання в наявності. Особовий склад не прибуває особисто на варіативну частину на прибуває на курси вже безпосередньо на нормативну частину, причому до навчання не залучаються особи, що під час електронного дистанційного навчання не опанували варіативну частину і не здали заліки.

Система керування навчанням, система керування компетентністю, віртуальне навчальне середовище – learning management system, competency management system, virtual learning environment ці терміни, на думку українського вченого Б. Шуневича [6], використовуються для широкого діапазону систем, організованих для студентів, викладачів, і адміністраторів, що забезпечують їм доступ до різних видів обслуговування он-лайн навчання.

Керування компетентністю сапера – це система формування знань, умінь і навичок пошуку, класифікації та знешкодження вибухонебезпечних предметів. Вона дозволить виявити, оцінити індивідуальні і колективні якості майбутнього фахівця, відповідно до міжнародних стандартів IMAS, при необхідності провести коригування програм і системи підготовки взагалі.

Українська наукова література часто використовує термін – *інструментарій створення змісту навчального середовища (content creation tools)*. В нашому розумінні – це середовище яке повинні створити розробники дистанційної підготовки саперів. Змістом повинен бути алгоритм підготовки (схема, графіки, фото, модель підготовки); програма підготовки; кваліфікаційні вимоги до професії; навчально-методичне забезпечення (курс лекцій, навчальні посібники, анімації, навчальні фільми, допоміжний матеріал тощо); електронна он-лайн, скайп адреса для зв'язку.

Одним з термінів, що також отримали широкого застосування є *комбіноване (змішане) навчання (blended learning)*. У глосарії так трактується цей термін: "Це навчання, при якому поєднуються аспекти діалогової он-лайн та індивідуальної роботи" [1]. На думку американського вченого Е. Мейсі – це використання двох, або більше незалежних методів підготовки на основі моделі підготовки [7]. Сутність комбінованого навчання в тісному об'єктно-суб'єктом взаємозв'язку.

Висновки

Як висновок слід зазначити, що дистанційне навчання саперів і взагалі військовослужбовців – це широке поле діяльності ще не одного науковця. Під час подальшого вивчення і узагальнення тлумачень висловлювань і термінів дистанційного навчання їх кількість зменшиться, а тлумачення стануть узагальнені і зрозумілі.

Література

1. **E-learning glossary** [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://elearners.com/services/fag/gl.asp> – Заголовок з екрана.
2. **Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні.** – К., 2001. – С. 2.
3. **Положення про дистанційне навчання** [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://uadic.com> – Заголовок з екрана.
4. **Андреев А.** Поговорим о понятиях // Высшее образование в России. – 1998. – 3 4. – С. 44-48.
5. **Преваги** дистанційної освіти в Україні

[Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.forest.lviv.ua/statti/distance.html> – Заголовок з екрана.

6. **Шуневич Б.** Теоретичні основи дистанційного навчання: Навч. посібник. – Л.: Вид-во НУ "Львівська політехніка", 2006. – С. 63-64.
7. **Nation D., Paine, N., Richardson, M.** Open learning and misuse of language; some comments on the Rumble. Lewis debate. *Open Learning*, 5(2), 1990. – P. 40-45.

В статье проведен анализ современных исследований терминологии из дистанционного обучения. Определены некоторые понятия и категории дистанционного обучения.

Ключевые слова: дистанционное обучение, категории дистанционного обучения.

In the article the analysis of modern researches of terminology from distance learning is carried out. Some concepts and categories of distance learning are defined.

Key words: distance learning, categories of distance learning.